

**SIKAP TERHADAP BAHASA MELAYU DAN
PENGUNAANNYA DI KALANGAN PELAJAR
UNIVERSITI DI SELATAN THAILAND**

NORIZAH BINTI ARDI

**TESIS DISERAHKAN UNTUK MEMENUHI
KEPERLUAN BAGI
IJAZAH DOKTOR FALSAFAH**

**FAKULTI BAHASA DAN LINGUISTIK
UNIVERSITI MALAYA
KUALA LUMPUR**

JANUARI 2005

Perpustakaan Universiti Malaya

A511936631

ABSTRAK

Disertasi ini merupakan satu kajian sosiolinguistik yang mengkaji sikap terhadap bahasa Melayu dan penggunaannya di kalangan pelajar universiti di Selatan Thailand.

Kajian ini dibuat untuk melihat sikap dan penggunaan bahasa Melayu pelajar yang mengikuti kursus bahasa Melayu. Dari segi latar belakang, bahasa Melayu yang dipelajari itu merupakan bahasa kaum minoriti dan ditawarkan di universiti sebagai satu mata pelajaran bahasa asing serta merupakan bahasa ibunda kepada majoriti penduduk yang beragama Islam di kawasan tersebut.

Kaedah soal selidik dan pemerhatian ikut serta telah digunakan untuk mengumpul data. Data yang dikumpul melalui soal selidik diproses menggunakan program SPSS versi 10.0 untuk mendapatkan peratusan dan kekerapan.

Analisis sikap dibuat dari aspek sikap pelajar secara umum terhadap bahasa Melayu, sebab-sebab pelajar mempelajari bahasa Melayu dan motivasi pelajar dalam mempelajari bahasa Melayu. Analisis penggunaan bahasa pelajar pula dibuat berdasarkan analisis domain, iaitu dalam domain kekeluargaan, kejiranan, persahabatan, pentadbiran dan pengurusan, jual beli dan keagamaan.

Dapatan kajian menunjukkan pelajar bersikap amat positif terhadap bahasa Melayu. Beberapa angkubah turut mempengaruhi, iaitu bahasa ibunda, jantina dan agama. Motivasi responden mempelajari bahasa Melayu adalah bersifat integratif, instrumental dan bersifat identiti dan kesetiaan kepada bahasa ibunda/ nenek moyang.

Bahasa Melayu dikesan sebagai salah satu bahasa yang digunakan oleh responden dalam keenam-enam domain, bagi responden yang beragama Islam sahaja. Bahasa Melayu digunakan terutamanya dalam domain kekeluargaan. Penggunaan bahasa Melayu kebanyakannya dalam bentuk percampuran kod bahasa Melayu dan bahasa Thai. Bahasa Melayu yang digunakan oleh responden ada dua bentuk, iaitu bahasa Melayu Standard seperti yang digunakan di Malaysia dan bahasa Melayu dialek Patani. Penggunaannya bergantung kepada domain sama ada formal atau tidak formal.

Walaupun responden bersikap amat positif terhadap bahasa Melayu, namun dari segi penggunaannya terhad. Sifat responden yang dwibahasa dan dasar bahasa negara yang menetapkan hanya bahasa Thai sebagai bahasa rasmi dan bahasa kebangsaan negara telah memberi kesan kepada penggunaan bahasa Melayu, yang kini hanya menjadi bahasa yang berperanan dalam hubungan kekeluargaan dan urusan keagamaan sahaja.

ABSTRACT

This is a sociolinguistic study on attitudes and use of bahasa Melayu amongst university students in Southern Thailand.

The objective of the study is to examine the attitudes and use of bahasa Melayu amongst students of bahasa Melayu courses at two universities in Southern Thailand. Bahasa Melayu is a language of the minority groups living in Southern Thailand. For most of the Muslim Thais, bahasa Melayu is their mother tongue. Universities in Southern Thailand in particular University of Walailak and Prince of Songkla University offer bahasa Melayu as a foreign language course to their students.

The methods used for data collection are questionnaire and participant observation. The data was processed and analysed using the SPSS version 10.0 programmes for the purpose of getting percentage and frequency counts.

The analysis on attitudes was done by examining students attitudes towards bahasa Melayu and what motivates them to study the language. The analysis of the use of bahasa Melayu by the students is based on domain analysis in domains such as the family, the neighbourhood, friendship, administration and management, business and religion.

Results from this study show that the students' attitudes towards bahasa Melayu is positive. Variables that contribute towards this include mother tongue, gender and religion. Students are motivated to learn bahasa Melayu for integrative and instrumental purposes. Another important factor is spirit of the identity and loyalty towards language as this is the language of their parents and ancestors.

The study indicates that the Thai Muslims use Bahasa Melayu in all the six domains mentioned above. The most frequent is within the family domain. It is found that the speakers mostly code-switch between bahasa Melayu and the Thai Language and vice versa. There are two varieties of bahasa Melayu used by the respondents, namely *Standard Malay (as used in Malaysia)* and another variety is the Patani Dialect. The use of bahasa Melayu either the standard or the dialectal variety depends on the domain and event, formal or informal.

Although the attitude of the respondents towards bahasa Melayu is positive in nature, nevertheless the use of the language is limited. The bilingual characteristic of the respondents, and the country's language policy which stipulated that only the Thai language (the national language) is to be used in official functions bears strong implication on bahasa Melayu. As such the role and use of bahasa Melayu is only limited to those functions within the family circle and religious related matters.

PENGHARGAAN

Saya bersyukur ke hadrat Allah s.w.t di atas limpah kurnia dan izin-Nya tesis ini dapat disiapkan dengan sempurna.

Pada kesempatan ini saya ingin merakamkan setinggi-tinggi penghargaan dan terima kasih kepada pihak pengurusan Universiti Teknologi MARA kerana telah memberi peluang kepada saya melanjutkan pengajian ke peringkat Ph.D dengan memberi biasiswa dan cuti belajar sepanjang pengajian.

Rakaman setinggi-tinggi terima kasih juga ditujukan kepada Yang Berbahagia Profesor Datin Dr. Jamaliah Mohd. Ali, yang telah banyak meluangkan masa dan tenaga menyelia saya semasa menjalankan kajian ini. Tanpa bantuan dan bimbingan beliau mustahil tesis ini dapat disiapkan.

Saya juga ingin menyampaikan penghargaan kepada Rektor Universiti Walailak, Nakhon Sri Tammarat dan Presiden Universiti Prince of Songkla, Pattani yang telah memberi kebenaran kepada saya membuat penyelidikan dengan menggunakan pelajar-pelajar universiti tersebut sebagai responden. Ucapan terima kasih juga ditujukan kepada Dr. Uthai Dulyakasem iaitu ketua Institute of Liberal Arts, Universiti Walailak. Dr. Worawit Baru iaitu Timbalan Presiden Pembangunan Pelajar di Bahagian Hal Ehwal Pelajar (dulunya Ketua Jabatan

Bahasa-Bahasa Timur, Fakulti Kemanusiaan dan Kemasyarakatan) Universiti Prince of Songkla, Pattani.

Ucapan terima kasih dan penghargaan yang istimewa diberikan kepada orang yang telah banyak membantu saya dalam proses mengumpul data di kawasan kajian, beliau ialah Tn. Haji Hamdan Abdul Rahman dan Encik Abdulroya Panaemalae iaitu pensyarah dari Universiti Prince of Songkla dan Cik Supida Visetrod dari Universiti Walailak. Juga kepada pensyarah-pensyarah UiTM yang mengajar di Universiti Walailak yang turut membantu, iaitu Encik Ismail Abdul Rajab, Pn. Noor Ida Ramli dan Encik Azhar Abdul Wahab.

Saya rasa terhutang budi kepada keluarga angkat saya yang tinggal di Yala, iaitu Encik Wetchayan Suwanyuha, Puan Duangkamol Suwanyuha dan Cik Suthasinee Suwanyuha yang banyak membantu saya semasa membuat pemerhatian dan memahami cara hidup dan penggunaan bahasa masyarakat di Selatan Thai. Juga kepada rakan saya Puan Solehah Siripattana di Thasala yang sering menemani saya semasa membuat pemerhatian di kampung-kampung berhampiran Universiti Walailak.

Akhir sekali, jutaan terima kasih diucapkan kepada suami saya Dr. Nor Hisham Osman dan anak-anak iaitu Arrazeen, Azzureen, Syafeeqah dan Syaqaerah yang banyak bertolak ansur dan memberi sokongan padu serta meniupkan semangat untuk saya menyiapkan kajian ini.

Wassalam.

NORIZAH BINTI ARDI

Kuala Lumpur

Disember 2004

1.5.3	Fungsi Bahasa Melayu di Selatan Thailand	37
1.5.4	Status Bahasa Melayu di Selatan Thailand	40
1.6	Permasalahan Kajian	45
1.7	Tujuan Kajian	47
1.8	Metodologi Kajian	48
1.9	Kepentingan Kajian	50
1.10	Ruang Lingkup Kajian	53
1.11	Tempat Kajian	54
1.12	Kesimpulan	60
BAB 2		
TINJAUAN KAJIAN YANG BERKAITAN		61
2.0	Pendahuluan	61
2.1	Sikap Bahasa	62
2.1.1	Sikap Terhadap Sesuatu Bahasa	66
2.1.2	Sikap Terhadap Mempelajari Sesuatu Bahasa	70
2.1.3	Sebab-sebab Pelajar Mempelajari Sesuatu Bahasa	79
2.1.4	Motivasi Pelajar dalam Mempelajari Sesuatu Bahasa	85
2.1.5	Faktor yang Mempengaruhi Sikap dan Motivasi Pelajar Mempelajari Sesuatu Bahasa	97
2.2	Penggunaan Bahasa	108
2.2.1	Dwibahasa dan Pelbagai Bahasa	109
2.2.2	Pemilihan Bahasa	114
2.2.3	Percampuran Kod	127
2.2.4	Domain Perlakuan Bahasa	137

2.2.5	Penyesuaian Pertuturan	154
2.2.6	Diglosia	160
2.3	Bahasa Kebangsaan dan Bahasa Rasmi	167
2.4	Bahasa Kumpulan Minoriti	170
2.5	Bahasa Asing	174
2.6	Kesimpulan	178
BAB 3		
REKA BENTUK DAN METODOLOGI KAJIAN		180
3.0	Pendahuluan	180
3.1	Kaedah Kajian	181
3.1.1	Kaedah Soal Selidik	182
3.1.2	Kaedah Pemerhatian Ikut Serta	185
3.2	Kaedah yang Digunakan dalam Kajian Sikap dan Penggunaan Bahasa Pelajar Universiti Prince of Songkla dan Pelajar Universiti Walailak	188
3.2.1	Kaedah Soal Selidik	190
3.2.1.1	Penyusunan Borang Soal Selidik	190
3.2.1.2	Kandungan Borang Soal Selidik	192
3.2.1.3	Pengedaran dan Pengumpulan Borang Soal Selidik	197
3.2.1.4	Prosedur Menganalisis Borang Soal Selidik	198
3.2.2	Kaedah Pemerhatian Ikut Serta	199
3.3	Responden	201
3.3.1	Latar Belakang Responden	202
3.3.2	Penguasaan Bahasa Responden	207

3.4	Masalah Mengumpul Data	213
3.5	Kesimpulan	216
BAB 4		
ANALISIS DATA		217
SIKAP PELAJAR TERHADAP BAHASA MELAYU		
4.0	Pengenalan	217
4.1	Analisis Sikap Pelajar Secara Umum Terhadap Bahasa Melayu	220
4.1.1	Bahasa Melayu Mudah Dipelajari	223
4.1.2	Bahasa Melayu Amat Menarik	224
4.1.3	Bahasa Melayu Penting untuk Komunikasi di Rantau Asia Tenggara	225
4.1.4	Banyak Bunyi yang Sedap Didengar dalam Bahasa Melayu	225
4.1.5	Perbincangan	226
4.2	Analisis Sebab-sebab Pelajar Mempelajari Bahasa Melayu	228
4.2.1	Bahasa Melayu Merupakan Kursus Wajib	236
4.2.2	Saya Tertarik Hati kepada Pelajaran Bahasa Melayu	238
4.2.3	Saya Suka Membaca Bahan Rujukan yang Diberi oleh Pensyarah	239
4.2.4	Banyak Buku tentang Agama (Islam) Ditulis dalam Bahasa Melayu	241
4.2.5	Saya lebih Berminat Mempelajari Bahasa Berbanding Pelajaran Lain	243
4.2.6	Saya berasa Mudah untuk Mendapat Markah Tinggi dalam Pelajaran Bahasa Melayu	245

4.2.7	Cara Guru Mengajar Menarik Minat Saya untuk Terus Belajar Bahasa Melayu	247
4.2.8	Perbincangan	249
4.3	Analisis Faktor yang Menjadi Motivasi Pelajar Mempelajari Bahasa Melayu	250
4.3.1	Motivasi Integratif	251
4.3.1.1	Bahasa Melayu Penting untuk Membolehkan Saya Berhubung di Kampung/ Daerah Tempat Tinggal Saya	257
4.3.1.2	Bahasa Melayu Dapat Memudahkan Saya Berhubung kerana Saya Bercadang Untuk Berkahwin dengan Thai Muslim	259
4.3.1.3	Bahasa Melayu Penting Bagi Saya untuk Memudahkan Berhubung dengan Golongan Tua di Kalangan Thai Muslim	261
4.3.1.4	Bahasa Melayu Penting Bagi Saya kerana Kebanyakan Rakan-rakan Saya Suka Bertutur Menggunakan Bahasa Melayu Dialek Patani	263
4.3.1.5	Bahasa Melayu Penting Bagi Saya untuk Memudahkan Saya Berhubung dengan Kawan-kawan dan Saudara Mara yang Tinggal di Sempadan Malaysia	265
4.3.1.6	Perbincangan	267
4.3.2	Motivasi Instrumental	269
4.3.2.1	Saya Bercadang untuk Bekerja di Malaysia	278
4.3.2.2	Saya Bercadang untuk Melanjutkan Pelajaran ke Kolej/Universiti di Malaysia	280
4.3.2.3	Saya Bercadang untuk Berniaga dan Berdagang di Malaysia	283
4.3.2.4	Dengan Mengikuti Kursus Bahasa Melayu Memudahkan Saya Mendapat	286

	Pekerjaan di Selatan Thai	
4.3.2.5	Pengetahuan Bahasa Melayu Memudahkan Saya Berdakwah	288
4.3.2.6	Pengetahuan Bahasa Melayu Memudahkan Saya Mendapat Maklumat dan Hiburan dari Media (spt. TV, Radio, Akhbar) dari Malaysia	291
4.3.2.7	Bagi Saya Belajar Bahasa Melayu Penting kerana Bahasa Melayu Perlu Terus Digunakan dalam Upacara Agama	293
4.3.2.8	Belajar Bahasa melayu Penting Bagi Saya untuk Membolehkan Saya Terlibat dengan Aktiviti-aktiviti Masjid dan Keagamaan	296
4.3.2.9	Perbincangan	298
4.3.3	Motivasi Bersifat Identiti dan Kesetiaan kepada Bahasa Ibunda/Nenek Moyang	301
4.3.3.1	Ibu bapa amat Menggalakkan Saya Belajar Bahasa Melayu Supaya Saya Tahu Bahasa Keturunan Saya yang Telah Dilupakan oleh kebanyakan Ahli Keluarga dan Saudara Mara Saya	308
4.3.3.2	Saya Berasa Penting untuk Mempelajari Bahasa Melayu kerana Bahasa ini Bahasa ibunda dan Bahasa Nenek Moyang Saya	310
4.3.3.3	Belajar Bahasa Melayu Membolehkan Saya Meneruskan Adat Resam Warisan Nenek Moyang Saya	313
4.3.3.4	Saya Merasakan Sebagai Orang Jawi (Melayu) Saya Patut Belajar dan Tahu Bahasa Melayu	315
4.3.3.5	Ibu Bapa Mengatakan, Saya Patut Belajar Bahasa Melayu Sekiranya Saya Ingin Meneruskan Tradisi dan Cara Hidup Nenek Moyang Saya	318

4.3.3.6	Perbincangan	320
4.4	Kesimpulan	322
BAB 5		
ANALISIS DATA		324
PENGUNAAN BAHASA DI KALANGAN PELAJAR		
5.0	Pengenalan	324
5.1	Domain Penggunaan Bahasa Pelajar Selatan Thai	325
5.1.1	Domain Kekeluargaan	328
5.1.1.1	Perhubungan dengan Ibu Bapa	328
5.1.1.2	Perhubungan dengan Adik-beradik	330
5.1.1.3	Perhubungan dengan Ibu dan Bapa Saudara	332
5.1.1.4	Perhubungan dengan Sepupu	333
5.1.1.5	Perhubungan dengan Datuk Nenek	335
5.1.2	Domain Kejiranan	337
5.1.3	Domain Persahabatan	341
5.1.3.1	Perhubungan dengan Sahabat Sekursus di Dalam Kampus dan Luar Kampus	342
5.1.3.2	Perhubungan dengan Sahabat Sekampung di Dalam Kampus dan Luar Kampus	346
5.1.4	Domain Pentadbiran dan Pengurusan	349
5.1.5	Domain Jual Beli	354
5.1.5.1	Perhubungan untuk Jual Beli Barangan Khusus	356
5.1.5.2	Perhubungan untuk Jual Beli Barangan Pelbagai	359

5.1.6	Domain Keagamaan	362
5.1.6.1	Bahasa dalam Upacara Berdoa/ Sembahyang di Tempat Ibadat dan di Rumah/Asrama	363
5.1.6.2	Upacara Pertunangan/ Perkahwinan dan Upacara Kelahiran/ kematian	367
5.2	Kesimpulan	372
BAB 6		
RUMUSAN KAJIAN		376
6.0	Pengenalan	376
6.1	Rumusan Sikap Pelajar Terhadap Bahasa Melayu	377
6.1.1	Sikap Pelajar Secara Umum Terhadap Bahasa Melayu	377
6.1.2	Rumusan Sebab-sebab Pelajar Mempelajari Bahasa Melayu	378
6.1.3	Rumusan Motivasi Pelajar Mempelajari Bahasa Melayu	379
6.2	Rumusan Penggunaan Bahasa Melayu di Kalangan Pelajar	388
6.2.1	Domain Pemilihan Bahasa	388
6.2.2	Percampuran Kod	391
6.2.3	Penyesuaian Pertuturan	397
6.2.4	Diglosia dalam Komuniti Pelajar di Selatan Thailand	401
6.3	Perkaitan antara Sikap dan Penggunaan Bahasa Melayu di Kalangan Pelajar	402
6.4	Perkaitan Dasar Bahasa dengan Sikap dan Penggunaan Bahasa Melayu	402

6.5	Kesimpulan	413
BAB 7		
PENUTUP		415
BIBLIOGRAFI		420
LAMPIRAN 1:	BORANG SOAL SELIDIK	
LAMPIRAN 2:	CONTOH SURAT NIKAH ATAU SURAT KEBENARAN NIKAH YANG DI KELUARKAN OLEH MAJLIS AGAMA ISLAM WILAYAH YALA	

SENARAI PETA

TAJUK		HALAMAN
Peta 1.1:	Wilayah-wilayah yang Terletak di Selatan Thailand dan Kedudukan Universiti Prince Of Songkla (PSU) dan Universiti Walailak (WU)	55
Peta 3.1	Negara Thai Mengikut Bahagian Berdasarkan Arah Mata Angin	205

SENARAI JADUAL

TAJUK	HALAMAN
Jadual 3.1: Bilangan dan Peratusan Pelajar Mengikut Jantina dan Agama di Universiti Prince of Songkla (PSU) dan Universiti Walailak (WU) yang Menjadi Responden	203
Jadual 3.2: Bilangan dan Peratusan Responden Berdasarkan Tempat Asal	204
Jadual 3.3: Bahasa Ibunda Responden Mengikut Jantina dan Agama dalam Bentuk Bilangan dan Peratusan	206
Jadual 3.4: Tahap Penguasaan Bahasa Melayu Responden	208
Jadual 3.5: Tahap Penguasaan Bahasa Inggeris Responden	210
Jadual 3.6: Tahap Penguasaan Bahasa Arab Responden	211
Jadual 4.1: Kekurangan dan Peratusan Persetujuan Terhadap Kenyataan Tentang Bahasa Melayu	220
Jadual 4.2: Peratusan Persetujuan Terhadap Kenyataan Tentang Bahasa Melayu dalam Bentuk Penjadualan Bersilang dengan Universiti, Bahasa Ibunda, Jantina dan Agama	222
Jadual 4.3: Kekurangan dan Peratusan Persetujuan Terhadap Kenyataan yang Berhubung dengan Sebab Pelajar Mempelajari Bahasa Melayu	228

TAJUK	HALAMAN
Jadual 4.4: Peratusan Persetujuan Terhadap Kenyataan Tentang Sebab PelajarMempelajari Bahasa Melayudalam Bentuk Penjadualan Bersilang denganAngkubah Universiti, Bahasa Ibunda, Jantina dan Agama	234
Jadual 4.5: Kekерapan dan Peratusan Motivasi yang Berorientasi Integratif	252
Jadual 4.6: Peratusan Motivasi Integratif dalam Bentuk Penjadualan Bersilang dengan Angkubah Universiti, Bahasa Ibunda, Jantina dan Agama	255
Jadual 4.7: Kekерapan dan Peratusan Motivasi yang Berorientasi Instrumental	270
Jadual 4.8: Peratusan Motivasi Instrumental dalam Bentuk Penjadualan Bersilang dengan Angkubah Universiti, Bahasa Ibunda, Jantina dan Agama	276
Jadual 4.9: Kekерapan dan Peratusan Motivasi Identiti Dan Kesetiaan kepada Bahasa Ibunda/Nenek Moyang dalam Mempelajari Bahasa Melayu	302
Jadual 4.10: Peratusan Motivasi Identiti Dan Kesetiaan kepada Bahasa Ibunda/Nenek Moyang dalam BentukPenjadualan Bersilang dengan Angkubah Universiti, Bahasa Ibunda, Jantina dan Agama	306
Jadual 5.1: Bahasa yang Digunakan dalam Perhubungan dengan Ibu dan Bapa	329
Jadual 5.2: Bahasa yang Digunakan dalam Perhubungan Dengan Adik-beradik	331
Jadual 5.3: Bahasa yang Digunakan dalam Perhubungan dengan Bapa Saudara dan Ibu Saudara	332
Jadual 5.4: Bahasa yang Digunakan dalam Perhubungan dengan Sepupu	324

TAJUK	HALAMAN
Jadual 5.5: Bahasa yang Digunakan dalam Perhubungan dengan Datuk dan Nenek	335
Jadual 5.6: Bahasa yang Digunakan dalam Perhubungan dengan Jiran	338
Jadual 5.7: Bahasa yang Digunakan dalam Perhubungan dengan Sahabat Sekursus di Dalam Kampus dan di Luar Kampus	343
Jadual 5.8: Bahasa yang Digunakan dalam Perhubungan Dengan Sahabat Sekampung di Dalam Kampus dan di Luar Kampus	347
Jadual 5.9: Bahasa yang Digunakan dalam Urusan Pentadbiran dan Pengurusan	350
Jadual 5.10: Bahasa yang Digunakan untuk Membeli di Kedai Makan/Kafetaria, Kedai Ubat/Farmasi dan Kedai Buku dan Alat Tulis	357
Jadual 5.11: Bahasa yang Digunakan untuk Membeli di Pasar Raya/Gedung Membeli Belah dan Pasar/Gerai	360
Jadual 5.12: Bahasa yang Digunakan dalam Upacara Berdoa/ Sembahyang di Tempat Ibadat dan di Rumah/ Asrama	365
Jadual 5.13: Bahasa yang Digunakan dalam Upacara Pertunangan/Perkahwinan dan Upacara Kelahiran/Kematian	368
Jadual 6.1: Bentuk Diglosia dalam Komuniti Pelajar Di Selatan Thailand	401